

Identificació de l'expedient

Informe relatiu a l'expedient EDU_144_2019, sobre la sol·licitud d'informe d'impacte de gènere.

Fet

La Secretaria General del Departament d'Educació, ha fet arribar a aquest Institut (data d'entrada: 22 d'octubre de 2019) la Proposta de decret pel qual es regulen els concerts educatius.

Fonaments jurídics

1. Normativa base sobre igualtat i transversalitat de la perspectiva de gènere

- a) Articles 2 i 3.3 del Tractat UE, on s'estableixen la no discriminació i la igualtat entre dones i homes com a valors comuns als Estats membres de la UE, i es formalitza el compromís de fomentar la igualtat entre dones i homes.
- b) Articles 8 i 10 del Tractat de Funcionament de la UE, on s'estableix que en totes les seves accions la Unió Europea tindrà per objectiu eliminar les desigualtats entre homes i dones, i promoure la seva igualtat.
- c) Compromís estratègic per a la igualtat entre dones i homes 2016-2019, actual full de ruta de la Comissió Europea per avançar en l'assoliment de l'equitat de gènere.
- d) L' Estatut d'autonomia de Catalunya, als seus articles 4.3, 19, 41 i 153, quant al reconeixement i garantia dels drets de les dones i la igualtat d'oportunitats entre les dones i els homes, i la transversalitat en la incorporació de la perspectiva de gènere i de les dones.
- e) La Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, desenvolupa els preceptes estatutaris en matèria d'igualtat de gènere i dret de les dones i estableix mesures transversals en tots els ordres de la vida, amb la finalitat d'eradicar les discriminacions contra les dones.

2. Normativa sobre l'informe d'impacte de gènere

- a) L'article 64.3.d. de la Llei 26/2010, del 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya, estableix que els projectes de disposicions reglamentàries han d'anar acompanyats, entre d'altra documentació preceptiva, d'un informe d'impacte de gènere.
- b) L'article 3 lletra g) de la Llei 11/1989, del 10 de juliol, de creació de l'Institut Català de les Dones, en la redacció donada per la Disposició final Primera de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, estableix que corresponen a aquest Institut elaborar i emetre els informes d'impacte de gènere i, en tot cas, els informes a què fa referència, entre altres, l'article 64.3.d. de la Llei 26/2010, precitada, tràmit intern que es dona per complert amb aquest document.

3. Anàlisi terminològica del text articulat presentat

1. El principi vuitè de l'article 3 de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, estableix que els poders públics, entre els quals s'inclou l'Administració de la Generalitat, han de fer un ús no sexista del llenguatge que eviti l'expressió de concepcions sexistes de la realitat i els usos androcèntrics i amb estereotips de gènere, i han de promoure un llenguatge respectuós amb les dones, amb les minories i amb totes les persones en general en l'atenció personal i en tota la documentació escrita, gràfica i audiovisual.

2. La Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, obliga els Poders Públics a implementar un llenguatge no sexista en l'àmbit administratiu i el seu foment a la totalitat de les relacions socials, culturals i artístiques (article 14.11).

3. La Guia d'usos no sexistes de la llengua en els textos de l'Administració de la Generalitat de Catalunya, de l'any 2011, de la Direcció General de Política Lingüística, proposa una sèrie de solucions per evitar que aquests textos incloguin formes androcèntriques i generin disfuncions amb la normativa citada anteriorment.

Aquesta guia es pot consultar en la següent ruta:
http://llengua.gencat.cat/ca/serveis/informacio_i_difusio/publicacions_en_linia/classific_temes/temes_opuscles_divulgatius/guia_usos_no_sexistes.

4. Anàlisi del contingut del text articulat presentat.

La coeducació

L'article 21 de la Llei 17/2015, del 21 de juliol, d'igualtat efectiva de dones i homes, disposa:

“1. L'Administració educativa, per a fer efectiu el principi de coeducació i foment de la igualtat efectiva de dones i homes que estableixen els articles 2.1.m i 43.1.d de la Llei 12/2009, del 10 juliol, d'educació, ha d'incorporar la coeducació a tots els nivells i modalitats del sistema educatiu i l'ha d'introduir en la programació educativa i els currículums de tots els nivells, a l'efecte d'afavorir el desenvolupament de les persones al marge dels estereotips i rols en funció del sexe, garantir una orientació acadèmica i professional lliure de biaixos sexistes i androcèntrics i evitar tota discriminació associada al sexe. Així mateix, ha de promoure la investigació en matèria de coeducació i vetllar per incloure-la en els currículums, els llibres de text i els materials educatius.”

Els espais educatius no són llocs neutrals. Les escoles i altres espais d'educació no formal no són aliens a les dinàmiques ni estructures de la societat on s'insereixen. Encara és freqüent la idea que l'escola ensenya fonamentalment coneixements conceptuals i procedimentals, però la realitat és que sobretot s'encarrega de la transmissió de valors i normes socials. Cal tenir en compte que no tots els valors ni normes que s'aprenen a l'escola i altres espais educatius són visibles, conscients i explícits. Així, les normes i els valors de gènere estan tan naturalitzats i presents en cada petita cosa que la seva transmissió es fa sense que ens n'adonem. Sovint es transmeten missatges estereotipats, normatius i discriminatoris d'una manera inconscient, la qual cosa genera efectes en la vida i el desenvolupament de tots els infants. L'escola és, per tant, una institució socialitzadora bàsica que s'encarrega (juntament amb les famílies i els mitjans de comunicació) de transmetre els valors propis d'aquesta societat. En el cas del sistema sexe-gènere, aquesta reproducció és en gran mesura invisible, inconscient i subtil.

Entenem per androcentrisme el fet de considerar, conscientment o inconscientment, el model masculí i els homes (què i com han fet, dit, pensat o sentit) com la mesura i el model de totes les

coses. És a dir, utilitzar una visió del món masculina com la universal, atorgant-li així certa superioritat. Cada vegada que es parla amb masculí genèric, o bé quan s'estudien només els homes que han protagonitzat la història i la ciència, s'està masculinitzant l'espai educatiu. Igualment, moltes de les cançons, dels contes i dels jocs a través dels quals s'educa a l'etapa d'infantil transmeten idees de masculinitat i de feminitat estereotipades i una superioritat del model masculí enfront de tot allò considerat femení o "de dones", que de vegades s'arriba a ridiculitzar. Quan les nenes i els nens escolten el conte de Sant Jordi i veuen que ell és fort i valent i ella es dedica a esperar el seu príncep blau estan interioritzant la divisió sexual del treball i l'assignació de públic-masculí i privat-femení, a part de la norma heterosexual i el model d'amor romàntic. Igualment, si veuen que la majoria de les persones que tenen cura d'ells i elles són dones, interioritzaran que el treball de cures és per a les dones, i naturalitzaran aquest fet. D'altra banda, es poden observar desigualtats i discriminacions pel que fa a l'ús dels espais ja que habitualment els nens en solen ser els protagonistes i fàcilment se'l fan seu i n'ocupen el central. En canvi, pel que fa a les nenes, la vivència és una altra, l'espai no se'l senten propi i l'utilitzen per desplaçar-se d'un cantó a un altre, sovint fent ús dels laterals.

La coeducació és una metodologia educativa que té com a objectiu fer disminuir tant com sigui possible els efectes i conseqüències d'una educació sexista sobre els nois i les noies. Coeducar significa doncs educar conjuntament a nens i nenes en la idea de que hi ha diferents mirades i visions del món, diferents experiències i aportacions fetes per dones i homes que conformen la realitat col·lectiva i, sense les quals no es pot interpretar ni conèixer el món. Significa no establir relacions de poder que supeditin un sexe a l'altre, sinó incorporar, en igualtat de condicions les realitats i la història de les dones i dels homes per educar en la igualtat des de la diferència. Es fonamenta, en definitiva, en el reconeixement de les potencialitats i individualitats de nenes i nens independentment dels seu sexe.

Fonts: http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/vm_pam_a_pam_coeduquem.pdf,
[https://ca.wikipedia.org/wiki/Coeducació](https://ca.wikipedia.org/wiki/Coeducaci%C3%B3) i <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/bitstream/11703/84818/1/12263.pdf>

Respecte el text presentat a informe, tot i que es valora molt positivament que introdueix i faci esment al concepte "coeducació", considerem que no l'utilitza en tot el seu potencial, significat i poder transformador. Així, apareix en varies ocasions l'expressió "...coeducació per mitjà de l'escolarització mixta", de manera que sembla limitar el concepte de "coeducació" al concepte d'"escolarització mixta."

Tanmateix la coeducació i l'educació mixta són conceptes radicalment diferents. La diferència entre coeducació i escola mixta és que aquesta darrera es limita a "agrupar" en les aules a nens i nenes, deixant fora del món acadèmic tot allò que té a veure amb el món i el saber de les dones. L'escola coeducativa es planteja des de la presència real de les dones, no tan sols en les aules, sinó en tot allò que fa referència a l'organització i gestió del sistema educatiu i dels centres escolars, com la relació i interacció entre l'alumnat i el professorat, els currículums, el llenguatge, les unitats d'aprenentatge, els materials, els llibres, etc. A diferència del centre educatiu mixt, on existeix igualtat formal però no necessàriament real entre els dos sexes, en el centre coeducatiu la comunitat escolar reconeix l'existència de la jerarquia del model masculí sobre el femení i el professorat està disposat a intervenir per corregir aquesta jerarquia.

Conclusions

D'acord amb tot el que s'ha dit, l'aportació d'aquest Institut pel que fa a la proposta de normativa presentada a informe es concreta en les recomanacions següents:

Primera. La modificació del redactat de l'apartat 6 de l'article 18 en el següent sentit:

- “Els centres privats amb concert educatiu, en qualsevol de les seves modalitats, assumeixen l’obligació **de la coeducació en tots els seus àmbits. En tot cas, aquesta obligació comportarà l’escolarització mixta.**”

Segona. La modificació del redactat de l’apartat 1 de l’article 21 en el següent sentit:

- “Garantir el caràcter voluntari, **coeducatiu** i no discriminatori de les activitats complementàries, les activitats extraescolars i els serveis escolars.”

Tercera. La modificació del redactat de l’apartat 1 de l’article 22 en el següent sentit:

- “El projecte educatiu dels centres concertats ha d’incloure, com a part del projecte educatiu, **un projecte de coeducació**, un projecte de convivència i un projecte lingüístic.”

Quarta. La modificació del redactat de l’apartat 4 de l’article 23 en el següent sentit:

- “Els centres privats concertats faran un ús **no androcèntric ni sexista de la llengua**, i tindran el català com a vehicle d’expressió en les seves activitats de projecció externa.”

Cinquena. La modificació del redactat del requisit f) de l’article 25 en el següent sentit:

- “Garantir la coeducació **que en tot cas incorporarà** l’escolarització mixta.”

Sisena. La modificació del redactat del criteri de prioritat b) de l’article 27 en el següent sentit:

- “Experiències d’interès per al sistema educatiu realitzades al centre, relatives a **la coeducació**, l’equitat escolar i la cohesió social.”

Setena. La modificació del redactat del punt c) de l’apartat 1 de l’article 28 en el següent sentit:

- “El projecte educatiu del centre, que inclou **el projecte de coeducació**, el projecte de convivència i el projecte lingüístic, i les activitats desenvolupades a favor de la renovació pedagògica i de l’equitat escolar.”

Vuitena. La modificació del redactat de la condició g) de l’apartat 3 de l’article 39 en el següent sentit:

- “Complir el principi de coeducació **que en tot cas incorporarà** l’escolarització mixta.”

Novena. Des del punt de vista formal, es proposa substituir la següent forma:

- Allà on consta “*el titular del centre*”, ha de constar “**la persona titular del centre**”.
- Allà on consta “*del titular del centre*”, ha de constar “**de la persona titular del centre**”.
- Allà on consta “*del nou titular*”, ha de constar “**de la nova persona titular**”.

La presidenta